

Motion till riksdagen 2023/24:2902

av Emma Berginger m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:141 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2023/24:141 Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska ta fram ett lagförslag som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fredstid som under krig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avtalet inte får påverka Sveriges arbete för nedrustning och icke-spridning och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta tillbaka domsrätten i de fall brott kan utgöra ett brott mot sexualbrottslagstiftningen för att säkerställa att brott lagförs enligt principen om frivillighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Sverige befinner sig i ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt läge efter Rysslands fruktansvärda och olagliga fullskaliga invasion av Ukraina. Kriget utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Miljöpartiet står bakom ett stärkt totalförsvar, civilt såväl som militärt, och behovet av att Sverige stärker sin förmåga att samverka med våra allierade.

En följd av Natomedlemskapet och deltagande i Natos gemensamma operationsplanering är att rättsliga och praktiska arrangemang för eventuella utländska förband på svenskt territorium måste finnas på plats. Vi delar Försvarsberedningens bild av vikten av

att kunna stödja möjliggörandet av alliansens militära operationer på svenskt territorium inom ramen för Natos operationsplanering. Detta kräver rättsliga avtal. Med det sagt måste syftet med försvars- och säkerhetspolitiken vara att skydda Sverige samt att främja fred och avspänning i vårt närområde. Det avtal som regeringen nu har skrivit under lämnar en alltför avgörande fråga öppen: frågan om kärnvapen på svensk mark.

Miljöpartiet står fast vid att kärnvapen aldrig ska få finnas inom svenskt territorium, varken i freds- eller krigstid. Vi vill se en lagstiftning som förbjuder införsel av kärnvapen på svenskt territorium.

Kärnvapen har en förödande effekt – och ett större krig med dessa vapen inblandade skulle kunna förstöra förutsättningarna för mänskligt liv. Kärnvapen på svensk mark skulle också utgöra en måltavla och öka hotnivån mot Sverige. Att tillåta kärnvapen på svensk mark skulle kunna ses som en eskalering. Vi menar i stället att Sveriges försvar ska vara krigsavhållande. Diplomati ska prioriteras för att säkra freden i Sverige och vårt närområde. En risk för placering av kärnvapen på svensk mark gör att vi även riskerar att frångå våra internationella rättsliga förpliktelser då det skulle strida mot icke-spridningsavtalet. Vidare är det viktigt att Sverige fortsätter vara en stark global aktör för kärnvapenedrustning.

DCA-avtalet gör det enklare för amerikansk militär att närvara och att förhandslagra materiel i Sverige. Avtalet säger att ”all svensk lagstiftning [...] inklusive vad gäller lagring av vissa typer av vapen på svenskt territorium” ska respekteras. Det hade därför varit lämpligt om regeringen i samband med tecknandet av detta avtal tog fram en sådan lag, likt den som finns i Finland. Alternativet hade varit att precis som Norge och Danmark ta fram en skriftlig policy och i så fall hänvisa till denna i avtalet.

Regeringen menar att kärnvapen på svensk mark inte är aktuellt i fredstid och anser därför att en lagstiftning eller policy inte behövs. Begreppen fredstid och krigstid är dock inte lika tydligt dikotoma i det allvarliga säkerhetspolitiska läget. De risker som är förknippade med att tillåta kärnvapen på svenskt territorium i fred lär också vara lika eller än mer relevanta i händelse av krig. Vi menar att frågan om kärnvapen på svenskt territorium inte bör avgöras av vilken regering Sverige har vid tillfället utan att det ytterst är en fråga för Sveriges riksdag. En lagstiftning som förbjuder kärnvapen på svenskt territorium såväl i fred som i krig är en tydlig garant både gentemot svenska folket och gentemot våra allierade.

DCA-avtalet har dessutom skrivits under utan en bredare offentlig debatt och förankring, vilket är en ytterligare kritik av regeringens agerande. Det finns frågetecken kring avtalets innehåll och implementering som borde ha lösts ut innan det skrevs under, vilket flera remissinstanser har lyft fram.

Trots att avtalet är tydligt med att svensk lagstiftning och internationella åtaganden ska respekteras, finns historiska skäl att ifrågasätta implementeringen av detta. Europadomstolen har dömt både Polen, Litauen och Rumänien för att CIA utövat tortyr på amerikanska baser inom landets territorium. Något sådant får aldrig förekomma i Sverige.

Ytterligare ett frågetecken kring implementeringen rör risken för att personer som har begått brott skulle undgå straff. Avtalet innebär som propositionen anger en fördelning av rätten att utöva domsrätten. Det är dock ytterst viktigt att domsrätten följs upp med handling i form av att personer som misstänks för brott också lagförs, oavsett vilket land som har domsrätt. Det är oacceptabelt om brott på svensk mark eller mot svenska medborgare inte lagförs. Det beskrivs i propositionen hur mottagande land har exklusiv domsrätt för brott som bara är straffbara i det landet. Samtidigt framgår i propositionen

att sexualbrott kommer att lagföras av amerikansk militärdomstol. Detta trots att Sveriges sexualbrottslagstiftning är mer långtgående än amerikansk, då den svenska lagstiftningen bygger på frivillighet (den s.k. samtyckeslagstiftningen). Enligt artikel 12 punkt 1 i avtalet kan Sverige ta tillbaka domsrätten i fall som är av särskild betydelse för Sverige. I de fall som brott kan utgöra ett brott mot sexualbrottslagstiftningen bör Sverige därför ta tillbaka domsrätten för att säkerställa att brott lagförs enligt principen om frivillighet.

Som Natomedlem kommer Sverige att ha ett nära samarbete med USA, och det är naturligt att Sverige sluter den här typen av avtal som reglerar förutsättningarna för amerikansk militärs närvaro i Sverige. Men Miljöpartiet hade velat se en bredare diskussion och förankring av avtalets innehåll.

Emma Berginger (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Jacob Risberg (MP)